

DİN BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI
DİN BİLİMLERİNİN ANA KONULARI
CİLT III

Editörler

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK - Prof. Dr. Mehmet Cem ŞAHİN

DİN BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI

DİN BİLİMLERİNİN ANA KONULARI

CİLT III

Editörler

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK - Prof. Dr. Mehmet Cem ŞAHİN

Yazarlar

Ali COŞKUN - Asım YAPICI - Emine ÖZTÜRK - Mehmet Cem ŞAHİN - Mustafa ALICI -
Niyazi AKYÜZ - Abdullah ALPEREN - Emel KARAŞAHİN

ISBN: 978-625-382-097-8 (Tk) 978-625-382-131-9 (3.c)

E-ISBN: 978-625-382-099-2 (Tk) 978-625-382-132-6 (3.c)

DOI: 10.54637/vizetek.9786253821326

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Seda AYĞÜN

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR

Baskı: Ankara | Aralık, 2025

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizeteki yayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

 Vizetek
Yayıncılık

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA

Tel.: 0 (312) 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

DİN BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI
DİN BİLİMLERİNİN ANA KONULARI
CİLT III

Editörler

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK - Prof. Dr. Mehmet Cem ŞAHİN

Ankara, 2025

ÖNSÖZ

Dinî Olguyu Çok Boyutlu Okumak: Disiplinlerarası Bir Yolculuğa Davet

İnsanlık tarihi, en başından beri tek bir büyük sorunun etrafında dönüyor: **İnsan neden inanır, nasıl inanır ve inandığını hangi toplumsal, psikolojik, kültürel ve metafizik bağlamlarda şekillendirir?**

Elinizdeki kitap, bu sorunun etrafında oluşan geniş ve çok katmanlı bilgi alanını **disiplinlerarası bir bakışla** bir araya getiriyor. Bu kitap; din sosyolojisinden din psikolojisine, dinler tarihinden fenomenolojiye, İslam antropolojisinden din eğitime uzanan geniş bir yelpazede **dinî olgunun temel konularını**, ana tartışmalarını ve düşünsel damarlarını görünür kılmayı amaçlıyor.

Her bölüm, kendi disiplininin gözünden dinin başka bir yüzünü aydınlatıyor. Bir bakıyorsunuz, toplumsal yapılar içinde dinin rolünü inceliyoruz; bir bakıyorsunuz Tanrı'nın varlığı üzerine felsefi delillerle aklın sınırlarını yokluyoruz; bir diğer sayfada ruhun derinliklerine dalıp insanın kutsalla temasını psikolojik bir dille çözmeye girişiyoruz.

Bu yolculuk, hem **geleneğin sesine kulak veren**, hem de **bugünün insanının sorularına cesaretle bakan** bir arayışın ifadesidir.

1. Din Sosyolojisinin Ana Konuları: Toplumsal Hafızanın Dinamikleri

Din sosyolojisi, dinin toplumsal yapıdaki:

- işlevlerini,
- kurumlaşma süreçlerini,
- grup kimliklerine etkisini,
- modernleşme ve sekülerleşme ile ilişkisini,
- toplumsal değişim süreçlerindeki konumunu

inceleyen bir alandır.

Bu bölüm, dindarlık tipolojilerinden sekülerleşme kuramlarına, dinî cemaatlerden yeni dini hareketlere uzanan geniş bir içerikte dinin **toplumsal görünülüğünü** masaya yatırıyor.

2. Dinler Tarihinin Ana Konuları: Kutsalın Tarih İçindeki İzleri

Dinler tarihi bölümü, kutsalın tarih sahnesinde bıraktığı izleri takip ediyor. Mitlerden büyük dünya dinlerine, şamanik geleneklerden vahiy merkezli dinlere kadar geniş bir yelpazede:

- kutsal metinlerin doğuşu,

- ritüellerin gelişimi,
- peygamberlik ve kutsal tarih anlayışı,
- dinler arası etkileşim

ele alınıyor.

Bu bölüm, dinlerin birbirine hem benzer hem de bambaşka gelenekler oluşturduğunu gösteren tarihsel bir panorama sunuyor.

3. Tanrının Varlığının Delilleri: Akıl, Kalp ve Kâinatın Şahitliği

Felsefenin en eski ve en güçlü sorusu...

“Tanrı’nın varlığı aklen kanıtlanabilir mi?”

Bu bölümde klasik deliller:

- Ontolojik,
- Kozmolojik,
- Teleolojik,
- Ahlâkî,
- Dinî tecrübe delili

gibi temel felsefî argümanlar üzerinden ele alınıyor.

Okur burada, İslam düşüncesindeki varlık delilleriyle Batı metafiziğinin argümanları arasında yürüyen ince yolculuğa tanık oluyor.

4. Din Fenomenolojisi ve İslam Din Fenomenolojisinin Ana Konuları: Kutsal Tasvir Etmek

Din fenomenolojisi, kutsal anlamaya çalışan bir yöntem çabasıdır. Bu bölümde:

- kutsalın ortaya çıkış biçimleri,
- ritüel ve sembol dilinin anlamı,
- dinî tecrübenin yapısı,
- epokhe, öz ve tasvir kavramları

ayrıntılı biçimde işlenir.

Ardından İslam din fenomenolojisi devreye girer:

Kur’an’da kutsal deneyim, peygamberlik, vahyin fenomenolojik yorumu ve İslam’ın sembolik evreni fenomenolojik bir çerçevede ele alınır.

5. İslam Antropolojisi / İslam Din Antropolojisinin Ana Konuları: Kültür, Kimlik ve Din  Ya ayı ın Dokusu

İslam antropolojisi, Müslüman toplumlarda:

- ritüeller,
- giyim-ku am,
- mek n algısı,
- zaman deneyimi,
- toplumsal hiyerar ı,
- aile ve akrabalık,
- dini semboller

gibi kültürel unsurların dinle ilişkisini inceleyen bir alandır.

Bu bölüm, İslam toplumlarını içeriden anlamaya çalışan antropolojik yaklaşımları hem klasik hem modern örneklerle sunar.

6. Din Antropolojisinin Ana Konuları: Ritüel, Mit ve Kutsalın Kültürel Formları

Din antropolojisi, insanın kutsalı nasıl yaşadığını kültürel pratikler üzerinden okur:

- ritüellerin kültürel işlevi,
- mitlerin sembolik dili,
- kutsal mek nlar,
- dini törenler,
- toplumsal yapıdaki dinî roller

bu bölümün ana omurgasını oluşturur.

Bu bölüm, dinin “insanın kültürel yaratıcılığı”yla nasıl i  içe geçtiğini ortaya koyar.

7. Din Eğitiminin Ana Konuları: Aktarım, Gelişim ve Değer İnşası

- Din eğitimi bölümü:
-  ocukta dinî gelişim,
- gençlikte dindarlık,
- aile ve okulun rolü,
- din   retim yöntemleri,
- değer eğitimi,

- din dilinin pedagojik boyutları

gibi konulara odaklanır.

Burada din eğitimi yalnızca “bilgi öğretme” değil, **kişilik, değer ve anlam inşasına** dair bir süreç olarak ele alınır.

8. Temel Sosyolojik Dinamikler Çerçevesinde Dinî Gruplar ve Toplumsal Yapısallaşmaya Etkileri

Toplumsal yapı, grup dinamikleri, otorite ilişkileri, sosyal bütünleşme-çatışma, kimlik oluşumu gibi sosyolojik kavramlar çerçevesinde dinî grupların:

- toplumsal uyum,
- değişim,
- dayanışma,
- sosyal kontrol,
- kolektif bilinç

üzerindeki etkileri analiz edilir.

Bu bölüm, dinî grupların sadece inanç toplulukları değil, **toplumsal örgütlenmenin merkezî aktörleri** olduğunu gösterir.

9. Sosyal Kurumlar ve Din: Aile, Eğitim, Ekonomi, Siyaset ve Hukukun Dinle Etkileşimi

Din; aile, eğitim, siyaset, ekonomi ve hukuk gibi temel kurumlarla sürekli etkileşim içinde olan dinamik bir güçtür.

Bu bölüm, din ile sosyal kurumlar arasındaki çift yönlü ilişkinin tarihsel ve güncel örneklerini ele alır:

- Ailenin kutsal yapı taşları,
- Eğitimin dinî kimlik üretimi,
- Ekonomide ahlâk ve helal-haram düzeni,
- Siyasette meşruiyet arayışı,
- Hukukta normatif temeller

gibi konular analiz edilir.

10. Din Psikolojisinin Ana Konuları: İnanç, Duygu, Benlik ve Deneyim

Din psikolojisi, bireyin iç dünyasında:

- inanç gelişimi,
- dua ve ibadetin psikolojik etkileri,
- dinî başa çıkma,

- travma ve maneviyat,
- dinî kimlik,
- dini motivasyonlar,
- mistik deneyim

gibi konuları araştırır.

Bu bölüm, dinin insan ruhundaki karşılığını anlamaya çalışan modern psikolojik yaklaşımları ele alır.

Bu Kitap Neye Davet Ediyor?

Bu kitap, okurunu tek bir disiplinin dar bakışına değil, **çok sesli ve çok katmanlı bir düşünme biçimine** davet ediyor:

Sosyolojinin toplumsal merceğine,

Tarihin geniş zamanlarına,

Felsefenin sorgulayıcı ufkuna,

Antropolojinin kültürel duyarlılığına,

Psikolojinin insan ruhuna eğilen dikkatine,

Eğitimin değer inşa eden perspektifine,

Fenomenolojinin kutsalı anlamaya çalışan saf bakışına...

Din sadece bir inanç meselesi değil; insanın toplumla, kültürle, akılla, kalple, tarihle, mekânla, kurumlarla ve kendi iç dünyasıyla kurduğu ilişkinin en derin yansımasıdır.

Bu kitap, işte bu büyük resmi bütünlüğü içinde görmek isteyen herkese bir rehber niteliğindedir.

Okuru, insanın kutsalla kurduğu ilişkiyi disiplinlerarası bir özgüven ve merakla yeniden keşfetmeye davet ediyoruz.

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK - Prof. Dr. Mehmet Cem ŞAHİN

KARS/İZMİR

BÖLÜMLER VE YAZARLAR

1. BÖLÜM

Din Sosyolojisinin Ana Konuları

Doç. Dr. Abdullah ALPEREN | 0000-0002-9588-005X

2. BÖLÜM

Dinler Tarihinin Ana Konuları

Prof. Dr. Mustafa ALICI | ORCID: 0000-0002-8070-8425

3. BÖLÜM

Tanrının Varlığının Delilleri -İnsanın Anlam İnşasında: Tanrı'nın Varlığı-

Doç. Dr. Emel KARAŞAHİN | ORCID: 0000-0003-4503-6413

4. BÖLÜM

Din Fenomenolojisi ve İslam Din Fenomenolojisi'nin Ana Konuları

Prof. Dr. ALİ COŞKUN | ORCID: 0000-0003-4352-179X

5. BÖLÜM

İslam Antropolojisi ya da İslam Din Antropolojisi'nin Ana Konuları

Prof. Dr. ALİ COŞKUN | ORCID: 0000-0003-4352-179X

6. BÖLÜM

Din Eğitiminin Ana Konuları

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK | ORCID: 0000-0003-2127-7431

7. BÖLÜM

Din Antropolojisinin Ana Konuları

Prof. Dr. Mehmet Cem ŞAHİN | ORCID: 0000-0001-9788-353X

8. BÖLÜM

Temel Sosyolojik Dinamikler Çerçevesinde Dini Gruplar ve Toplumsal Yapısallaşmaya Etkileri

Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ | ORCID: 0000-0003-0710-3400

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK | ORCID: 0000-0003-2127-7431

BÖLÜMLER VE YAZARLAR

9. BÖLÜM

Sosyal Kurumlar ve Din

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK | ORCID: 0000-0003-2127-7431

Prof. Dr. Mehmet Cem ŞAHİN | ORCID: 0000-0001-9788-353X

10. BÖLÜM

Din Psikolojisinin Araştırma Alanları

Prof. Dr. Asım YAPICI | ORCID: 0000-0002-7041-9064

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Din Sosyolojisinin Ana Konuları 1

Abdullah ALPEREN

2. BÖLÜM

Dinler Tarihinin Ana Konuları 41

Mustafa ALICI

3. BÖLÜM

Tanrının Varlığının Delilleri -İnsanın Anlam İnşasında: Tanrı'nın Varlığı- 55

Emel KARAŞAHİN

4. BÖLÜM

Din Fenomenolojisi ve İslam Din Fenomenolojisi'nin Ana Konuları 89

ALİ COŞKUN

5. BÖLÜM

İslam Antropolojisi ya da İslam Din Antropolojisi'nin Ana Konuları 109

ALİ COŞKUN

6. BÖLÜM

Din Eğitiminin Ana Konuları 121

Emine ÖZTÜRK

7. BÖLÜM

Din Antropolojisinin Ana Konuları 127

Mehmet Cem ŞAHİN

8. BÖLÜM

Temel Sosyolojik Dinamikler Çerçevesinde

Dini Gruplar ve Toplumsal Yapısallaşmaya Etkileri 137

Niyazi AKYÜZ

Emine ÖZTÜRK

9. BÖLÜM

Sosyal Kurumlar ve Din 157

Emine ÖZTÜRK

Mehmet Cem ŞAHİN

10. BÖLÜM

Din Psikolojisinin Araştırma Alanları 179

Asım YAPICI